

LA TERRA DAVANT DEL MONARCA:
UNA CONTRIBUTIÓ PER A UNA TIPOLOGIA DE
L'ASSEMBLEA ESTAMENTAL CATALANA¹

ORIOL OLEART
Facultat de Dret
Universitat de Barcelona

L'assemblea estamental és la institució que, des de l'edat mitjana, fa possible al món europeu occidental que el monarca atorgui als seus vassalls un grau de participació determinat en les tasques de govern². S'entén que,

¹Aquest treball s'insereix en el projecte PB93-0794 de la DGICYT dirigit per Aquilino Iglesia Ferreirós. Part de la recerca amb vista a l'elaboració de la tesi doctoral ha estat possible gràcies a una beca "Batista i Roca" de la Generalitat de Catalunya i de l'Anglo-Catalan Society, i a un ajut de la Fundació Jaume Bofill. Haig d'agrair a Jaume Riera i Sans les referències arxivístiques que m'ha donat, així com la de P. Molas.

²Pel que fa a la cort general en relació a la creació del dret al Principat, v. Aquilino IGLESIA FERREIRÓS, *La creació del Dret. Una història de la formació d'un dret estatal espanyol. Manual*, 2 vols., Barcelona, 1993, II, pp. 56-93, 231-247. La visió succinta de la institució que ofereixo, amb una voluntat de condensació considerable, respon al fet que ja he estudiat amb més atenció el funcionament de la cort en altres treballs (als quals remeto per a la bibliografia i per al plantejament i el tractament global de les qüestions que ací gairebé només són enumerades): *La Cort General de Catalunya: procediment i atribucions*, memòria presentada per a l'obtenció del grau de llicenciat, dirigida pel Dr. Joaquín Cerdà Ruíz-Funes; 2 vols., Facultat de Dret, Universitat Autònoma de Barcelona, setembre 1983; *Procediments i atribucions no legislatives de la Cort General*, "L'Avenç", 74 (1984), pp. 64-67 (més la Bibliografia seleccionada de la p. 46); *Organització i atribucions de la cort general*, en *Les corts a Catalunya. Actes del congrés d'història institucional*, 28, 29 i 30 d'abril de 1988, Barcelona, 1991, pp. 15-24; *Els notaris dels braços de la cort general de Catalunya al segle XVI*, en *Estudis sobre la institució notarial a Catalunya en honor de Raimon Noguera*, Barcelona, 1988, pp. 185-209.

a les assemblees estamentals, hi resideix tot el poder, perquè hi és tothom present, els efectivament presents i els que no, que hi *són representats* pels primers.

Tot i les vacil·lacions que s'observen en l'evolució de la composició de les distintes assemblees estamentals, s'acostuma a acceptar i a donar per bo, formalment, que els assistents que s'hi reuneixen conformen una estructura que s'identifica, a través de la teoria de la representació, amb la totalitat dels components de la realitat política de què es tracti. Ens trobem, doncs, que, una vegada més, el discurs politicojurídic se superposa a la realitat de la qual forma part i provoca, en conseqüència, que el col·lectiu social hagi d'assumir, molt probablement i ocasionalment, a contracor, la construcció teòrica que l'embolcalla. Així, no és estrany de trobar múltiples manifestacions, a voltes provinents de membres dels diversos estaments, a voltes -però menys- provinents dels cercles monàrquics, en èpoques i àmbits geogràfics diferents, on s'afirma que són precisament els allí reunits les persones que *representen* la totalitat, els *absents* inclosos. És per això que el rei reunit amb la cort (general), seguint Callís³ i Berard⁴, s'ha d'entendre, que està reunit amb la universitat de Catalunya, i, doncs, que li basta el consentiment de la major part dels tres braços per a prendre determinades decisions, especialment, per dur endavant la legislació⁵.

Els orígens de l'assemblea encara no han estat prou estudiats, a diferència del que passa en d'altres territoris de l'àmbit europeu dins d'una tradició erudita distinta de la peninsular on ja fa anys que hom hi començà a esmerçar esforços per tal de fixar la cronologia de les reunions estamentals⁶.

De fet, doncs, hom continua partint encara d'aquelles afirmacions, sovint repetides mimèticament, que en situen la gènesi *temporal* en algun

³[Jaume CALLÍS] *Iacobi a Calicio ... Curiarum extragravatorium rerum summis illustratum*; Lugduni (Ioannem Gordiolam, Barchinonæ) 1556, cap. 2, n. 3 i 4 [f. 5-6]; també [Antoni OLIBA], *Commentarius, at vsat. Alium namq. de Iure fisci. lib 10 constit. Cathalonix ... Antonii Olibani*, Barcinone (G. Graells & G. Dotil) 1600, cap. 1, n. 12 [f. 8].

⁴Gabriel BERARD, *Discurso breve sobre la celebración de Cortes de los Fidelísimos Reynos de la Corona de Aragón*, del doctor Gabriel Berart ..., [s. ll.] 1626, f. 22v.

⁵V. la nota 13, *infra*.

⁶El desfasament de l'erudició espanyola també es palesa, p. ex., entre molts altres casos, en l'estat de publicació de les fonts, la qual, a la majoria de països de l'Europa occidental, es va dur a terme, principalment, al segle XIX.

moment entre l'alta i la baixa edat mitjana⁷ i la *institucional*, que es troba en algun punt -no gaire ben definit- entre les *corts comtals*⁸ -o *cúries*, si fem servir el terme llatí- i la *cort general* ja plenament formada de la baixa edat mitjana.

L'aspecte *temporal*, immers, des de la perspectiva de la historiografia europea, en una mena de cursa científica, motivada probablement pel prestigi que hom creia que hauria de tenir el territori propi si la datació que li corresponia era la més primerenca, s'intentà determinar fixant a partir de quina data hom podia considerar que les assemblees estamentals respectives assolien un punt de maduresa suficient, més que no pas des del punt de vista del funcionament orgànic i de les atribucions que els corresponien. Aquest darrer punt s'esdevindrà, normalment, en un moment posterior al que ara esmento des de l'òptica de la *constitució*, és a dir, des de quan es pot considerar que l'assemblea ja és quelcom més que no un òrgan *purament assessor* del monarca, i que ja és objectivada i formada d'una manera estable que portarà els monarques a tenir en compte les aspiracions dels súbdits a l'hora de governar i regir, en el nostre cas, el Principat.

Aquesta tendència adreçada a les arrels *constitutives*, basada normalment en criteris diversos que han acabat, per la *via de fet*, en una opinió -parcialment estesa- *convencional*, ha menat a considerar com a punt de maduresa del procés de constitució de les assemblees estamentals la presència regular i assídua, si bé segons sembla, sovint considerada més aviat accidental, de *representants* dels tres ordres de la societat medieval. Ha portat també a donar-hi un pes decisiu a la *incorporació* dels membres de l'*estament ciutadà*⁹, tant des d'un punt de vista polític, per la mateixa

⁷Des d'una altra orientació, els tractadistes solen citar que foren inventades per Moisès, qui fou imitat per altres prínceps. Després dels reis que imitaren Moisès hi ha Ròmul (BERARD, *Discurso*, f. 1v), qui dividí el poble de Roma en trenta parts (Miquel SARROVIRA, *Cerimonial de Corts. Obra compilada de llochs autèntics, de leys del Principat de Catalunya antics y pràctics*; Barcelona (Rafel Figueró) 1701, full 2 del proemi, on diu que ha estat tractat per més gent -que no detalla- i no s'hi entreté), però és així, precisament, com comença el cap. I del *Curiarum extragravatorium* Callís (f. 4).

⁸Hi ha qui al·ludeix als precedents dels precedents i comença -intuïtivament- remuntant fins al consell assessor del monarca visigot, l'*aula règia* (p. ex., Luis GARCÍA DE VALDEAVELLANO, *Curso de Historia de las Instituciones Españolas. De los orígenes al final de la Edad Media*, Madrid, 1973 [N'hi ha edicions posteriors: Madrid, 1982], p. 452, 463-464).

⁹En la línia de Sánchez Albornoz de vincular la consideració de cort a la presència de membres dels tres estats i de la concessió d'ajut econòmic per evitar que el rei encunyés arbitràriament moneda (Claudio SÁNCHEZ-ALBORNOZ [MENDUIÑA], *La Curia regia portuguesa. Siglos XII y XIII*, Madrid, 1920, Reimpres amb addicions en: *Investigaciones y documentos*

immanència del tercer estat i del paper que havia jugat, si més no, des de l'adveniment del règim constitucional al segle XIX, com des d'un punt de vista científic, pel contrast amb els precedents més immediats¹⁰. Amb tot, reserves a banda, amb la documentació disponible és summament complex d'escatir plenament si la presència de burgesos i magnats en aquestes reunions primeres es deu a llur condició de *representants* de les viles respectives o respon a d'altres motius, sia vinculats a factors més personals o de relació amb d'altres cercles d'influència.

El pressupòsit (teòric) de pertinença fixa la participació dels membres en una dinàmica basada en els principis de *regularitat*, d'*assiduitat*. Hom s'adona fàcilment de la dificultat per valorar adequadament la qualitat de la presència i de la participació dels dits *representants* de les viles i ciutats (reials) -sovint només espectadors- en les assemblees estamentals dels primers temps medievals a la vista de la documentació conservada, si no ambigua o de difícil interpretació¹¹.

Una via d'aproximació, que pretén eludir (o, si més no, permet dissimular) els inconvenients suara esmentats, exemplificada per Coroleu i Pella¹², porta a diferenciar, en la vida de la mateixa institució, entre el que

sobre las instituciones hispanas, Santiago de Chile, 1970; *La primitiva organización monetaria de León y Castilla*, "Anuario de Historia del Derecho Español" (en endavant "AHDE"), 5 (1928), pp. 301-324. També en: *Estudios sobre las instituciones medievales españolas*, México, 1965, pp. 441-482; i en *Viejos y nuevos estudios sobre las Instituciones Medievales Españolas*, 3 vols. (1976-1980), II, Madrid, 1976, pp. 885-928). Julio VALDEÓN, *Las cortes medievales castellano-leonesas en la historiografía reciente*, p. XIX-XX, estudi previ a la reedició anastàtica de Barcelona, 1977, de l'obra de Wladimiro PISKORSKI, *Las Cortes de Castilla en el periodo de tránsito de la Edad Media a la Moderna, 1188-1520*, Barcelona, 1929 [1930]; en una línia similar hi ha, salvades les distàncies, Peter SPUFFORD, *Assemblies of estates, taxation and control of coinage in medieval Europe*, "Études présentées à la Commission Internationale pour l'histoire des assemblées d'états", 31 (1966), pp. 113-130.

¹⁰Membres de la noblesa i del clergat ja formaven part -des de temps antics- de les *curiae* dels magnats i notables que esdevindrien titulars del poder polític d'un territori determinat.

¹¹V., p. ex., l'esforç que hi fa, en un altre àmbit, Carlos ESTEPA DíEZ, *Curia y Cortes en el Reino de León*, en *Las Cortes de Castilla y León en la Edad Media, Actas de la Primera Etapa del Congreso Científico sobre la Historia de las Cortes de Castilla y León. Burgos, 30 de Septiembre a 3 de Octubre de 1986*, 2 vols., [Valladolid], 1988, I, pp. 23-103, per no entrar en d'altres factors com ara la fluctuació que es produeix quant al nombre i a la qualitat dels convocats pel braç reial al llarg dels segles baix-medievals i moderns a la cort general.

¹²José COROLEU E INGLADA -José PELLA Y FORGAS, *Las Cortes catalanas. Estudio jurídico y comparativo de su organización, y reseña analítica de todas sus legislaturas, episodios notables, oratoria y personajes ilustres, con muchos documentos inéditos del Archivo de la Corona de Aragón y el del Municipio de Barcelona*, Barcelona, 1876, 2^a ed. (N'hi ha una reedició facsímil de la 1^a ed., València, 1993), pp. 18 i ss.; també: Josep PELLA Y FORGAS, *Llibertats y antich govern de Catalunya. Conferències*, Barcelona, 1905, p. 112; Guillermo M^a

ells anomenen "corts *de fet*" i "corts *de dret*". Aquest criteri *formalista*, amb una certa base, diríem-ne, legalista, associa -més que no identifica- el primer cas amb la vida de la institució des dels orígens -variables- fins l'any 1283¹³; i el segon cas, amb el període comprès entre 1283 i la seva extinció amb la implantació del règim derivat de la Nova Planta del Principat el 1715¹⁴.

Malgrat aquestes aproximacions, la història de la constitució orgànica de la cort general de Catalunya¹⁵ és una etapa globalment desconeguda, matisada solament per alguna dada que contribueix a apuntar un lleugeríssim esbós de l'evolució que degué seguir, sempre, però, dintre dels cànons més purs de l'ortodòxia¹⁶. Així, per exemple, a partir de l'aportació de Procter¹⁷, hom hauria d'haver pres com a punt de referència i com a *primera* cort general del Principat la reunió de 1214, a Lleida, per jurar el jove

DE BROCA [I DE MONTAGUT], *Historia del Derecho de Cataluña, especialmente del Civil, y Exposición de las Instituciones de Derecho civil del mismo territorio en relación con el Código Civil de España y la Jurisprudencia*, I, Barcelona, 1918 [reedició anastàtica, Barcelona, 1985], p. 261.

¹³La cort general de Barcelona de 1283 ha estat considerada comunament un punt clau en l'evolució de la institució (ahora que ho ha estat també per a d'altres manifestacions de caràcter legal). V. l'anàlisi que en fa Iglesia a partir de la constitució *Volem, statuim*, (Aquilino IGLESIA FERREIRÓS, *La Constitució de 1283*, "L'Avenç", 74 (1984), pp. 44(704)-50(710)); *La creació. Manual*, II, pp. 60-67.

¹⁴Respecte al decret, tant pel que fa al procés d'elaboració com a la conclusió, cal v. Josep Maria GAY ESCODA, *La gènesi del Decret de Nova Planta de Catalunya. Edició de la consulta original del "Consejo de Castilla", de 13 de juny de 1715*, "Revista Jurídica de Catalunya", 1982, pp. 7-41, 263-348.

¹⁵Una exposició il·lustradora, actual en el seu moment, del desenvolupament institucional es pot veure en Charles Howard Mc ILWAIN, *Medieval estates*, en "The Cambridge Medieval History", VII (1^a ed. 1932), pp. 664-715 (i 948-956), esp. pp. 696 i ss., on pren com a patró el cas català, respecte al qual assenyala diferències per delimitar les assemblees d'altres territoris.

¹⁶Se cercarà per part d'un autor saxó el punt de referència *oficial* de l'aparició de la *cort* com a tal amb la presència del tercer estat; però, paradoxalment, han rebutjat aquest criteri -i s'han cenyit a l'anàlisi de les lletres de convocatòria (*writs of summons*) i a partir de les denominacions que hi apareixen- H[enry]. G[erald]. RICHARDSON / G[eorge]. O[sborne]. SAYLES, *The early records of the English parliaments. The English parliaments of Edward II*, "Bulletin of the Institute of Historical Research" (en endavant "BIHR"), VI (1928), p. 82 [recollit en el seu *The English parliament in the middle ages*, London, 1981 -obra per la qual en citaré els treballs-, com a § XVI]; ahora que insisteixen en el fet que cal no referir-se al *parliament* en funció dels (suposats) destinataris; p. ex., barons, magnats, etc.: *The parliaments of Edward III*, "BIHR", VIII (1930)-IX (1931), p. 65 [= *The English parliament*, § XXI].

¹⁷Evelyn S[tefanos]. PROCTER, *The development of the Catalan Corts in the Thirteenth Century*, "Estudis Universitaris Catalans", XXII (1936) [=Homenatge a Antoni Rubió i Lluch..., 3], pp. 525-546.

Jaume I¹⁸, tot i que en reunions anteriors ja hi eren presents alguns ciutadans, i tot i que Callís ja considerava que la primera reunió com a tal fou la de 1218¹⁹.

L'aspecte formal a partir de la lectura de les constitucions de 1283 *Volem, statuim* i *Una vegada lo any*²⁰ només permet de deduir, pel cap alt, que hi assistiren persones que pertanyien als tres estaments; res no ens ha de fer pensar que la cort ja era dividida en tres braços. Aquest aspecte ha estat aclarit per Marongiu²¹, qui indica que la divisió funcional es degué produir cap a 1365, quan els membres dels diversos estaments s'estructuraren orgànicament en tres braços. Fou precisament en aquesta època, 1363, quan aparegueren els primers *capítols de cort* com a categoria conceptualment diferenciada de les *constitucions*²².

La gairebé pràctica simultaneïtat del fenomen assemblari o corporatiu en els diversos territoris europeus occidentals medievals²³, la coexistència de diferents institucions, tot i els desfasaments inevitables i els punts de referència distints, com ara els desajustaments lleus i comprensibles que hi ha en la data en què es fixa l'origen de cada una de les assemblees, o fins i tot de les dates de desaparició²⁴, fàcilment i diàfanament identifica-

¹⁸Se'n té una llista d'assistents (Antoni M. ARAGÓ, *Der katalanische Adel im Parlament von Lerida (1214)*, "Archiv für Sippenforschung", XXXVIII (1972), pp. 593-599), segons sembla *problemàtica* per alguns dels noms que hi apareixen. Hom en pot veure una reproducció fotogràfica del pergami en F. UDINA, *Documents cabdals de la història de Catalunya*, I, [Barcelona], [1985], pp. 129-135.

¹⁹CALLÍS, *Curiarum extragvatorium*, f. 10, n. 2.

²⁰*Constitucions y altres drets de Catalunya*, Barcelona, 1704 (reeditades facsimilarmen: Barcelona, 1909; Barcelona, 1973 i Barcelona, 1995): I,1,15,1 (f. 43) i I,1,14,1 (f. 37), respectivament.

²¹Antonio MARONGIU, *La città nelle 'corts' e nei parlamenti catalani del secolo XIV*, "AEM", VII (1970-1971), pp. 653-659.

²²Josep Maria GAY ESCODA-Joan EGEA FERNÁNDEZ, *Eficàcia de les normes a la tradició jurídica catalana des de la baixa edat mitjana fins al Decret de Nova Planta*, "Revista Jurídica de Cataluña", 1979, pp. 258-259.

²³Sobre aquest punt, v. Émile LOUSSE, *La société d'ancien régime. Organisation et représentation corporatives*, vol. I, [Louvain], 1943 (N'hi ha una reedició Bruges-Paris, 1952). V. també, per a les assemblees dels diversos territoris peninsulars, la sempre útil síntesi -tot i les generalitzacions que conté per al cas català- de Luis GONZÁLEZ ANTÓN, *Las Cortes en la España del Antiguo Régimen*, Madrid-Zaragoza, 1989; i José Luis MARTÍN, *Las Cortes Medievales*, [Madrid], [1989].

²⁴V. Antonio MARONGIU, *Il Parlamento in Italia nel medio evo e nell'età moderna. Contributo alla storia delle istituzioni parlamentari dell'Europa occidentale*; Milano (= "Études présentées, XXV"), 1962, com a punt de referència.

bles i equiparables, bo i prescindint del terme amb què es designen²⁵, superada una etapa gairebé obsessiva per conèixer-ne els orígens²⁶, ha menat no tan sols a un -avui- moderat interès per la recerca comparativa²⁷, sinó que també n'ha propiciat alguns intents de classificació²⁸.

²⁵La varietat de designacions, sobretot en temps medievals, alhora que mostra les vacil·lacions d'una institució que s'està formant i consolidant, mostra també una certa comunitat d'idees que s'han relacionat, segons els casos, amb la mateixa explicació del significat i etimologia dels mots. P. ex., *colloquium*, *parliamentum* (que ha generat, amb sentits diferents, el *parlament* català, el *parlamento* castellà i italià, el *parlement* francès i el *parliament* anglès). Des d'un altre punt de vista, BERARD (*Discurso*, f. 1v), fa notar que els romans anomenaren aquestes reunions Comitia, els alemanys dieta, els francesos, sicilians i sards parlament i les corones de Castella, Aragó i Portugal, corts generals.

²⁶V., p. ex., B[ertie]. WILKINSON (ed.), *The creation of medieval parliaments*, New York-London, 1972; Thomas N[oe]l. BISSON, *The Military Origins of Medieval Representation*, "The American Historical Review", LXXI (1966), pp. 1199-1218; Peter SPUFFORD, *Origins of the English Parliament*, London, [1969], amb una acurada selecció de textos comentats; Valentin Al. GEORGESCO, *Le problème des origines des Assemblées d'États: Réflexions méthodologiques à la lumière de l'histoire sud-est européenne de l'institution*, en "Parliaments, Estates and Representation", 2-1 (juny 1982), pp. 73-80. Hi ha una *communis opinio* que vincula la sempre controvvertida gènesi de les assemblees parlamentàries peninsulars [Émile LOUSSE, *Les origines des États des principautés des Pays-Bas. Questions de méthode*, "Revue d'Histoire Ecclésiastique", XXIX (1933) f. 2, p. 379] a algun (o alguns) dels elements següents: l'evolució de la *cúria* règia (sia ordinària, sia extraordinària) i la de les assemblees de pau i de treva, sense menystenir una certa influència de les assemblees eclesiàstiques; amb tot, probablement per *limitacions* de tipus documental -un hom no pot desconèixer que a la primera meitat del segle XV, en temps de l'arxiver Jaume García, es reelaboren una part dels processos de cort (Ana HERNÁNDEZ CALLEJA, *Tipología de los procesos de Cortes*, en *Las Cortes a Catalunya. Actes*, p. 64)-, no se n'acaba de trobar una explicació satisfactòria al cent per cent, tot i una relativa identitat (si no continuïtat) de funcions, ja que les cúries tenien, entre d'altres, el vessant judicial (Mc ILWAIN, *Medieval estates*, p. 674). Les temptatives més recents per al cas català són: Jesús FERNÁNDEZ VILADRICH, *Notas en torno a las Asambleas condales en la Cataluña de la Alta Edad Media*, Barcelona, 1983 [publicat també en "Estudis Històrics i Documents dels Arxius de Protocols", X (1982), pp. 7-88]; i Gener GONZALVO I BOU, *La pau i treva a Catalunya. Origen de les Cortes Catalanes*, [Barcelona], [1986], qui ha tornat sobre la qüestió en *Les assemblees de Pau i Treva i l'origen de la Cort General de Catalunya*, en *Las cortis a Catalunya. Actes*, p. 71-78. No han faltat explicacions, en l'àmbit saxó, de caràcter més funcional (G. R. ELTON, *F. W. Maitland*, London, 1985, p. 65), si bé tampoc no és inusual de trobar que ja els clàssics confessaven la complexitat de l'empresa (W. BLACKSTONE, *Commentaries on the laws of England in four books*, Oxford, 1765-1769, I, pp. 142-186, esp. p. 143).

²⁷V. la contribució d'Émile LOUSSE (*La formation des États dans la société européenne du moyen âge et l'apparition des assemblées d'États*, "Bulletin of the International Committee of Historical Sciences" [= *Ville Congrès international des Sciences historiques. Varsovie (1933)*], vol. V, pt. I (1933) [Paris (PUF) 1933], pp. 85-96), preludi de la seva obra *La société*, citada a la nota 23, *supra*.

²⁸V., p. ex., el treball bàsic d'Otto HINTZE (*Tipología de las instituciones estamentales de Occidente* [1930], en *Historia de las formas políticas*, Madrid, 1968, pp. 79-102 [que 19 anys més tard va ser divulgat simplificadament per Manuel GARCÍA PELAYO, *La constitución estamental*, en *Escritos políticos y sociales*, Madrid, 1989, pp. 103-119]); cf. amb els darrers assajos de Jesús LALINDE (*Las Asambleas políticas estamentales de la Europa latina*, en *Las cortis a Catalunya. Actes*, pp. 261-269, i *Las Cortes catalanas en la edad media*, en *Las Cortes*

Sigui com sigui, el fet és que els punts de contacte permeten, *intuitivament*, agrupar aquestes institucions jurídicament diferenciables i políticament vinculables sota un mateix concepte, poc precisat quant als detalls, però que en destaca les nocions comunes de confluència sota una definició com ara la que proposà Lousse²⁹, alhora que bandegem temporalment les dels tractadistes³⁰ de diferents territoris³¹. Aquesta definició, amb una clara preferència per l'òptica estamental, que caldria completar en el sentit que desdibuixa subtilment l'interès que hi puguin tenir els cercles d'influència del monarca, presenta, per a mi, el gran encert de permetre una visió de la cort general³² com si es tractés d'un escenari, d'un escenari

de Castilla y León en la Edad Media, II, pp. 439-490 [v. la ressenya de J. VALLEJO al volum on s'insereix el dit treball, en "AHDE", 58 (1988), pp. 638-652].

²⁹Émile LOUSSE, *Parlementarisme ou corporatisme. Les origines des assemblées d'états*, "Revue Historique de Droit Français et Étranger", 1935, p. 699, n. 1: "Une assemblée d'États est une assemblée politique, composée des représentants de l'Ordre ou des Ordres politiquement privilégiés d'un pays, agissant au nom de ces Ordres et de l'ensemble du pays, pour veiller, d'une part, au maintien des privilèges des Ordres, des Corps et des individus, ainsi qu'au maintien des droits fondamentaux du pays, et, d'autre part, pour rendre au prince les services stipulés dans les chartes comme contre-parties des droits reconnus et des privilèges concédés par lui".

³⁰Després d'advertir que en dret qualsevol definició és perillosa, Berard (*Discurso*, f. 1) diu que les corts són "*una congregación, y ayuntamiento del pueblo, hecho en lugar común por el Rey, o otro que tenga potestad de celebrallas* (sic!)"; no gaire allunyat del qui li serveix més que de base, [Pere BELLUGA], *Speculum principum ac iustitiæ excellentissimi utriusque iuris doctoris, Petri Bellugæ* [...], Parisiis (Galliatò Prætensi) 1530, rúbr. 1, § 1 [f. 2]), per al qual: "curia potest sic describi, cum als. diffinitio in iure sit periculosa, Quod curia est congregatio populi facta, in certo loco communi a principe, vel alio habente potestatem, curiam celebrandi, ad quam debent solemniter vocari Decuriones, sive Consilarii, Archiepiscopi, Episcopi, Duces & cæteri Magnates, Nobiles, Milites, & Generosi. Et regni proceres". Callís opta per una descripció més institucional i estamental (CALLÍS, *Curiarum extragravatorium*, f. 4) en dir: "dicitur curia generalis Cataloniae, prout in ea convocata residet dominus Rex cum brachijs ecclesiae, baronum, militum et universitatum civitatum et villarum Catalonia regiarum tractans de reformatione principatus Cataloniae", que seria adaptada per PEGUERA (*Practica, forma y stil de celebrar Corts generals*, Barcelona (J. Margarit), 1632 [reed. anast., Barcelona, 1974], p. 3).

³¹El tractat anònim anomenat *Fleta* (datat devers 1290) remarca: "Habet enim rex curiam suam in consilio suo in parlamentis suis, presentibus prelatibus comitibus baronibus proceribus et aliis viris peritis, ubi terminate sunt dubitationes judiciorum et novis injuriis emersis nova constituuntur remedia, et unicuique justitia prout meruit retribuetur ibidem" (*Fleta*, 2nd. ed., 1685, p. 66 [citat per J. G. EDWARDS, 'Justice' in *Early English Parliaments*, en E. B. FRYDE-Edward MILLER (eds.), *Historical studies of the English parliament*, 2 vols., Cambridge, 1970, I, p. 282; originàriament aparegué al "BIHR", XXXVII (1954), p. 35-53]).

³²El nom *cort* també és pres per la casa reial del príncep, pels tribunals de justícia i per altres epítets, títols i renoms que els donen els doctors. [Tomàs MIERES], *Apparatus super constitutionibus curiarum generalium Cataloniae, per Thomam Mieres*, Barcinonæ (Sebastiani A. Cormellas) 1621, I, col. 2^a, cap. 26, § 2 (f. 30); CALLÍS, *Curiarum extragravatorium*, 2ⁿ *dubium*, a l'inici, f. 4-5; BERARD, *Discurso*, f. 1v.

polític on tenien lloc les trobades o els encontres entre el monarca i els membres dels tres ordres que podien assistir a l'assemblea i tenien el dret i l'obligació de fer-ho³³.

És clar que aquesta similitud que prediquem respon a uns orígens i evolucions mínimament assimilables, que passen per una compartició de funcions, inserides en el marc del tracte recíproc vinculat al deure de consell (amb un vessant eminentment *moral* i *polític*) i d'ajut (amb un vessant eminentment *material* i *econòmic*)³⁴, que, en definitiva, permet de veure la celebració de l'assemblea com una presa de contacte entre el monarca i els seus súbdits. I això és així en tot l'occident medieval³⁵.

Quant a les anomenades *atribucions* de l'assemblea³⁶, cal tenir en

³³Ja n'he destacada aquesta visió en el meu treball *La cort general*, p. 215 ; idea que, per altra banda, havia desenvolupat António Manuel HESPANHA, *História das instituições. Épocas medieval e moderna*, Coimbra, 1982, pp. 367 i ss.

³⁴V. les consideracions que hi faig en *Els greuges de cort a la Catalunya del segle XVI*, Tesi doctoral, en microforma, Barcelona, 1993, f. 150-210, Amb tot, v. F[rancisco] MARTÍNEZ MARINA, *Teoría de las Cortes*, Madrid, 1979, p. 654 (qui hi vincula l'origen de l'assemblea); José Manuel PÉREZ PRENDES Y MUÑOZ DE ARRACÓ, *Cortes de Castilla*, Esplugues de Llobregat-Barcelona, [1974], pp. 15-41 (com a fonament jurídic de la institució) i pp. 43-59 (crítica de les tesis de trencament del dit deure); Robert FOLZ, *Le régime monarchique en Allemagne (XIe-XVe siècles)*, "Recueils de la Société Jean Bodin" (en endavant "RSJB"), XXI (1969), p. 288 es refereix al que ell anomena noció antiga del "*consensus fidelium*"; George L[ee]. HASKINS, *The growth of English representative government*, London, 1948, pp. 31-34. Sembla que el principi altomedieval del consens es perllonga fins al cor del renaixement jurídic: "dico vobis quod si imperator velit motu sui capitis condere legem potest; sed verum est quod mos suus est quod cum consilio vocatis proceribus statuit", Petrus de BELLAPERTICA, *Lectura super prima parte codicis* [citat per Pietro COSTA, *Iurisdictio. Semantica del potere politico nella pubblicistica medievale (1100-1433)*, Milano, 1969, p. 192].

³⁵Serveix, p. ex., el mateix parlament de 1416, on, de la mateixa manera que a la cort general, el rei demana consell i ajuda, amb l'única diferència respecte a la darrera, segons els tractadistes, que els convocats no tenen l'obligació d'assistir-hi (Real Academia de la Historia, *Cortes de los Antiguos reinos de Aragón y Valencia y Principado de Cataluña*, 26 vols., Madrid, 1896-1916, XII, p. 2, 4, 5, 9 i 20). Els estaments, dintre del joc dialèctic, també ho expliciten, p. ex., a la cort de Sant Cugat i Tortosa de 1419-1420 (Real Academia de la Historia, *Cortes*, XII, p. 107). Quant als territoris francesos, François DUMONT-Pierre-Clément TIMBAL, *Gouvernés et gouvernants en France. Périodes du moyen âge et du XVIme siècle*, "RSJB", XXIV (1966), p. 188.

³⁶John GILISSEN, *Les états généraux des Pays de par deçà (1464-1632)*, en *Assemblées d'états [500 ans de vie parlementaire en Belgique, 1464-1964]*, Leuden-Paris (= "Anciens Pays et Assemblées d'États, XXXIII") 1965, p. 292; *Les états généraux en Belgique et aux Pays-Bas sous l'Ancien Régime*, "RSJB", XXIV (1966), p. 410; *Le régime représentatif avant 1790 en Belgique*, Bruxelles, 1952, p. 106) es refereix a les atribucions dels estats generals (els quals no han assolit el reconeixement d'una competència pròpia) com aquelles dels estats provincials situades en un pla més general, ja que la seva competència és *très variable* i depèn de factors ocasionals. G. BÓNIS (*The Hungarian feudal diet (13th - 18th Centuries)*, "RSJB", XXV (1965), p. 301-302), p. ex., s'ocupa dels greuges no pas quan tracta les atribucions de la cort sinó quan ho fa del procediment. També amb una posició eclèctica François HUGUET (*Les États du*

compte que és relativament habitual de comprovar que no se'n solia intentar de fer-ne una enumeració, almenys, fins al segle passat³⁷, i que cal no perdre de vista l'horitzó polític que amara la vida de la institució; per contra, els tractadistes es conformaven a anar analitzant diversos aspectes de l'actuació de la cort.

Amb tot, sí que hi ha unes grans línies que marquen els marges de competència de les assemblees estamentals, si més no peninsulars, reconduïdes al doble vessant de limitació de la creació del dret per part del monarca mitjançant les diferents fórmules de legislació de cort, i al control que els permet la dinàmica dels greuges en funció de les queixes presentades contra l'actuació del rei i dels seus oficials, si bé cal precisar que convé distingir entre els segles baix-medievals i els segles moderns, marcats per les concepcions de Bodin³⁸.

Però, així entesa la situació, els greuges de la cort general de Catalunya no esdevenen l'únic mitjà de *control* dintre d'un panorama comparat, però sí que en són un mitjà de pressió valuós³⁹. Al Principat mateix hi ha una via per a controlar l'observança de les normes, que no hi hagi *contrafaccions*, ni provisions oposades⁴⁰; a Aragó i a València es fa servir, principalment, la via de greuge⁴¹; a Castella, d'una banda, el

Languedoc et le droit de doléance au XVIIme et au XVIIIme siècles (1656-1789). Mémoire présenté pour le Diplôme d'Études Supérieures d'Histoire du Droit, Montpellier, 1972, p. 25) considera que: "Les doléances et remontrances des Etats constituent moins une de leurs attributions que l'une des formes d'exercice de l'ensemble de leurs compétences".

³⁷Per al cas català, v. el tractament cumulatiu que hi donen COROLEU-PELLA, *Las Córtes*, pp. 95 i ss. Respecte al Regne de Castella, PÉREZ-PRENDES (*Cortes*, pp. 111-151) s'hi refereix, amb atenció casuística, com a *activitats*. Per al cas anglès, v., p. ex., F. W. MAITLAND, *English Law, 1307-1600*, p. 128; Theodore F[rank]. T[homas]. PLUCKNETT, *Parliament*, en FRYDE-MILLER (eds.), *Historical studies*, I, p. 196; RICHARDSON-SAYLES, *The English parliament*, § XXI, p. 75-76. Quant als estats particulars francesos, v., p. ex., Pierre-Clément TIMBAL- André CASTALDO, *Histoire des institutions publiques et des faits sociaux*, Paris, 1985, p. 403.

³⁸Aquilino IGLESIA FERREIRÓS, *La creación del Derecho. Una historia del Derecho español. Lecciones*. Fascículo 1, Barcelona, 1987; Fascículos 2 i 3, Barcelona, 1988, 3, p. 591.

³⁹OLEART, *La cort general*, pp. 122-135; *Organització i atribucions*, pp. 17, 20.

⁴⁰V. GAY, *Eficàcia*, pp. 530-542; *La creació del dret a Corts i el control institucional de la seva observança*, en *Les corts a Catalunya. Actes*, esp. pp. 92-96.

⁴¹S'ha acostumat a parar més atenció al cas aragonès, probablement per la configuració especial que suposa la institució del *Justicia Mayor* com a jutge intermedi entre el rei i les *Cortes*; v. A. BONET NAVARRO, *Procesos ante el Justicia de Aragón*, Zaragoza, [1982], p. 204; Víctor FAIRÉN GUILLÉN, *Antecedentes aragoneses de los juicios de amparo*, México, 1971, pp. 9-63 esp., i les obres clàssiques que citen; quant al procés que culminà en les *Cortes de Tarazona* el 1592, v. la tesi doctoral, en microforma, de Xavier GIL PUJOL, *De las alteraciones*

*contrafuero*⁴², de l'altra, l'*obedézcase pero no se cumpla*⁴³; a Navarra, els *contrafueros* i la *sobrecarta*⁴⁴; a Guipúscoa, Biscaia i Alaba, el "*pase foral*"⁴⁵. Són mecanismes que comparteixen la característica de tendir a controlar l'activitat del monarca⁴⁶, i que coexisteixen amb d'altres de paral·lels propis de l'estructura política, des del que podríem anomenar, l'òptica interna. No em refereixo a actuacions de justícia com el *lit de justice*⁴⁷, sinó a la *visita*⁴⁸, o el fet de *purgar taula*⁴⁹, això sense al·ludir a les disposicions de la compilació sobre aquests aspectes: de 1289 *Ordenam e statuim que si mal feyt*⁵⁰ i de 1291 *Tota mala feta*⁵¹.

L'autoritat de l'usatge *Iudicium in curia datum* permetia a Callís afirmar obertament, bo i descansant en l'habitual i acceptada identificació

a la estabilidad. Corona, *fueros y política en el reino de Aragón, 1545-1648*, Barcelona, 1989; i la introducció que fa a l'edició anastàtica de Lupercio Leonardo de Argensola, *Información de los sucesos del Reino de Aragón en los años de 1590 y 1591*, Zaragoza, 1991, pp. VII-XLVIII.

⁴²José Luis BERMEJO CABRERO, *La idea medieval de contrafuero en León y Castilla*, "Revista de Estudios Políticos", 187 (1973), pp. 299-306.

⁴³Benjamín GONZÁLEZ ALONSO, *La fórmula 'obedézcase pero no se cumpla' en el Derecho castellano de la Baja Edad Media*, "AHDE", L (1980), pp. 469-497.

⁴⁴Joaquín SALCEDO IZU, *Contrafueros y reparo de agravios*, "AHDE", 39 (1969), pp. 763-775; i *Historia del derecho de sobrecarta en Navarra*, "Príncipe de Viana", 1969, pp. 255-263.

⁴⁵Ricardo GÓMEZ RIVERO, *El pase foral en Guipúzcoa en el siglo XVIII*, San Sebastián, 1982.

⁴⁶IGLESIA FERREIRÓS, *La creación. Lecciones*, 3, pp. 632-633; *La creación. Manual*, II, pp. 249-265.

⁴⁷Sarah HANLEY, *The Lit de Justice of the kings of France. Constitutional Ideology in Legend, Ritual and Discourse*, Princeton, 1983. N'hi ha una traducció al francès: *Le "Lit de Justice" des Rois de France. L'idéologie constitutionnelle dans la légende, le rituel et le discours*, Paris, 1991.

⁴⁸Carlos GARRIGA, *Control y disciplina de los oficiales públicos en Castilla: la "visita" del Ordenamiento de Toledo (1480)*, "AHDE", [61] 1991, pp. 215-390, i *Observaciones sobre el estudio de las chancillerías y audiencias castellanas (siglos XVI-XVII)*, en *Hispania Entre derechos propios y derechos nacionales*. Acti dell'incontro di studio, Firenze-Lucca 25, 26, 27 maggio 1989, a cura di B. Clavero, P. Grossi, F. Tomás y Valiente, 2 vols., Milano, 1990, II, p. 757-803; *La Audiencia y las Chancillerías castellanas (1371-1525)*. *Historia política, régimen jurídico y práctica institucional*, Madrid, 1994, esp. pp. 425-428.

⁴⁹Jesús LALINDE ABADÍA, *La Purga de Taula*, "Homenaje a Jaime Vicens Vives", Barcelona, 1965, I, pp. 499-523.

⁵⁰*Constitutions*, I,8,1,5 (f. 400).

⁵¹*Constitutions*, I,9,15,4 (f. 433).

entre la *cúria* i la *cort*⁵², que a la cort general es feien judicis; a més, ell mateix havia assenyalat que la cort es podia assimilar al consell papal, episcopal o arxiepiscopal, perquè a la cort es tractava de judicis i de la reformació de tota la terra catalana⁵³.

La cort general solia seguir unes pautes de procediment basades principalment en el costum i en la tradició⁵⁴ que ens podrien induir a considerar-la summament formalista⁵⁵, casuista, amb un criteri d'actuació sectorial i, a voltes, gairebé sacral⁵⁶. *Formalista*, perquè es troba amb el pes de la tradició i els precedents, i cal establir sempre les garanties formals

⁵²Fenomen que arrenca de la identitat de termes en llatí (*curia*) i en català (*cort*) per designar la mateixa institució, que a la llengua mare servia també per a designar (com a la llengua romànica) l'òrgan assessor del monarca a l'alta edat mitjana. Recordem, de passada, que l'usatge citat fou inclòs en el títol "De celebrar corts" de la compilació, precisament per aquesta assimilació que va portar a equiparar la *cúria* del comte i la cort general. V., a tall d'exemple, SARROVIRA, *Cerimonial*, f. 1-2 (del proemi).

⁵³*Curiarum extragravatorium*, f. 25, § 3.

⁵⁴Sabem que hi ha assemblees, com la *Sejm* polonesa, que han existit més de tres segles i no han tingut disposicions que en reguessin el procediment fins a la fi de llur període vital, ja que descansaven en una lenta pràctica evolutiva, simplement modulada per disposicions puntuals (Stanislaw KURTZEBA, *Parliamentary Procedure in Poland*, en W. CZAPLINSKI (ed.), *The Polish Parliament at the Summit of its Development (16th-17th Centuries) Anthologies*, Warszawa, 1985, p. 21). La cort general de Catalunya en podria constituir un altre exemple.

⁵⁵El procediment es basava essencialment en el costum i en la tradició, com acabo de dir. No solament l'aspecte protocol·lari fou el recollit i transmès d'una manera més evident per algunes obres de l'edat moderna que van ser estampades davant la necessitat de recuperar-ne el protocol (Peguera, Sarrovira), sinó que, en un moment anterior, també va ser el determinant en l'elaboració manuscrita d'alguns exemplars de formularis: Arxiu de la Corona d'Aragó, Cancelleria Reial, Memorials, 54; Biblioteca de Catalunya, ms. 2120 (conté un resum de l'*Extragravatorium* de Callís, i duu copiats models de documents propis de la cort general, a tall de breuari); Biblioteca Nacional de Madrid, ms. 18757-8 (que, segons l'inventari de sala, és descrit com un "Ceremonial de las cortes acordadas celebrar en Barcelona en 1701", si bé sembla una compilació dels passos que cal seguir, extreta d'una altra de més llarga, amb consultes al Consell d'Aragó); Biblioteca Universitaria de Santa Cruz de Valladolid, ms. 164 (volum miscel·lani que conté obres de Sarrovira, Serra, Casanate, Torner, i un "Tratado de las Cortes de Cataluña dividido en tres libros"). Pel que fa a d'altres territoris, v., per a Navarra, els publicats per: María Puy HUICI (*Las Cortes de Navarra a través de sus formularios*, "AHDE", 29 (1959), pp. 513-540) i per Florencio IDOATE (*Un ceremonial de la Diputación de Navarra*, "AHDE", 27-28 (1957-58), pp. 853-887); quant al parlament anglès, RICHARDSON-SAYLES, *Parliamentary documents from formularies*, "BIHR", XI (1934) [= *The English Parliament*, § XXIII], pp. 147-162.

⁵⁶A Anglaterra, al parlament de 1401, l'*speaker* va comparar els procediments parlamentaris amb la celebració d'una missa (Ernst H. KANTOROWICZ, *Los dos cuerpos del rey. Un estudio de teología política medieval*, Madrid, 1985, p. 219). Gairebé coetàniament, entre 1388 i 1405 (i a tot estirar abans de 1413) s'escribia en terra de parla catalana un sermó al·legòric sobre la mort de Jesucrist dit *Les corts generals de Jerusalem* [ed. a cura de Mateu RODRIGO, Barcelona-Sant Boi de Llobregat, 1985], bo i prenent de la institució estamental algun aspecte que, degudament adaptat, permetria d'assolir el resultat buscat literàriament.

necessàries⁵⁷, com sempre s'ha fet. *Casuista*, perquè compta -per la mateixa mancança d'unes normes de procediment explícitament preestabertes- amb una dinàmica d'actuació que permet una *summa flexibilitat* en el tractament dels afers -sempre dins d'unes línies mestres generals-, una gran adaptació al cas concret. *Actuació sectorial*, perquè les llargues sessions de la reunió de cort -a diferència de les reunions del parlament anglès, que duraven ben poques setmanes- es produïen per l'organització funcional pròpia de la cort: la reunió per estaments dels membres, en estances separades (llevat de les sessions, conjuntes, d'obertura i de cloenda, i, excepcionalment, d'algun esdeveniment assenyalat, com ara el jurament del primogènit). Aquesta peculiaritat comportà un hàbit concret d'establir i de mantenir relacions, de negociar, que generava una determinada dinàmica alhora que també marcava un ritme determinat: a través de diversos càrrecs i comissions de caràcter *estable*⁵⁸, i, quan calia, de càrrecs i comissions extraordinaris amb finalitats puntuals, com una ambaixada per solucionar una qüestió concreta.

Amb tot, els diversos estadis per on calia que passés el desenvolupament de la cort responien en última instància al fet que "la cort general de Catalunya és un tot interrelacionat, bastit sobre l'ús i el costum, i que tenia un mecanisme de funcionament lent però calculat, la qual cosa suposava que si hom en forçava el mecanisme, corria el risc de desballestar la institució"⁵⁹.

Val a dir que les pautes de procediment descrites descansaven en el que podríem anomenar i considerar l'estructura *processal* bàsica ineludible, sense la realització de la qual es podria considerar que no hi havia cort, tot i que podia anar acompanyada d'altres elements *no essencials*, de tipus conjuntural. Aquesta estructura bàsica podia, doncs, veure's completada (o sofrir-ne les interferències i alteracions) per la marxa dels esdeveniments, pels interessos polítics i per les correlacions de forces d'un moment determinat.

⁵⁷Un exemple il·lustrador de l'oferta del donatiu: els estaments fan constar una vegada i una altra que la concessió del servei és una *liberalitat* que és atorgada graciosament, i que mai no els podrà ser exigida al·legant com a precedent una oferta concedida anteriorment.

⁵⁸Com ara: els promovedors, els tractadors, els provisors de greuges, els encarregats de les constitucions (a voltes dits constitucioners), entre d'altres.

⁵⁹OLEART, *La cort general*, p. 217; v. també *Organització i atribucions*, p. 24.

La delimitació conceptual dels elements essencials per determinar què conforma una institució concreta no sempre és compartida unànimement per la historiografia, això sense entrar en el complex món coetani en què les categories no sempre eren tan clares com els erudits posteriors han pretès. En bona mesura la resolució de la qüestió no es pot deslligar d'altres punts, com ara la finalitat de la cort. En el cas anglès⁶⁰, cal destacar, tant per l'originalitat com per l'aprofundiment de les tesis de Maitland⁶¹ i pel renovellament d'enfocaments que han suposat i generat, els treballs de Richardson i Sayles⁶². Arrencaven, granment, de la preocupació per aconseguir esbrinar què significava el *parliament* per als anglesos del moment. A partir d'una divisió de caràcter operatiu entre aquells aspectes o funcions que es produïen en tots i cada un dels parlaments, que ells consideren i anomenen *essencials*⁶³ -és a dir, els que s'hi havien de produir,

⁶⁰Constitueix una de les aportacions més interessant, rellevant i coherent de la historiografia anglo-saxona, un cop superada l'etapa que podríem denominar de preeminència dels postulats de l'obra, sotmesa a revisió, del bisbe William STUBBS (*The constitutional history of England in its origin and development*, 3 vols., Oxford, 1875-1878; *Select charters and other illustrations of English constitutional history from earliest times to the reign of Edward the first*, Oxford, 1881; Helen M[aud]. CAM, *Stubbs seventy years after*, "Cambridge Historical Journal", IX (1948)). Una altra visió en A[lec]. R[eginald]. MYERS, *The English Parliament and the French Estates-General in the Middle Ages*, en *Album Helen Maud Cam*, II, Louvain / Paris (= "Études présentées, XXIV") 1961, p. 150. Els revisionistes han estat, sobretot, els deixebles de Maitland, els quals li han fet dir coses que mai no va arribar a insinuar (G. P. CUTTINO, *Medieval Parliament reinterpreted*, "Speculum", XLI (núm. 4), oct. 1966, p. 686). V., també, J. G. EDWARDS, *Historians and the English Parliament*, Glasgow, 1960.

⁶¹Així ho destaca Edward MILLER, *Introduction*, en FRYDE-MILLER (eds.), *Historical studies*, I, p. 2. Amb tot, ultra la història conjunta de MAITLAND i POLLOCK (*The history of English law before the time of Edward I*, 2 vols., Cambridge, 1952, 2^a ed.), algunes replegues d'assajos (*Maitland. Selected essays*, editats per H. D. HAZELTINE et alii, Cambridge, 1936; o *Selected historical essays of F. W. Maitland*, presentats per H. M. CAM, Cambridge, 1957) o un parell d'obres menors no exemptes d'interès (*Equity. A course of lectures*, Cambridge, 1936, 2^a ed. rev., i *Justice and police*, London, 1885) les parts més interessants de la seva producció provenen de *The Constitutional History of England*, Cambridge, 1950, reimpr.; de la *Introduction to Memoranda de Parlamento, 1305*, en FRYDE-MILLER (eds.), *Historical studies*, I, p. 91-135, 358-359; i de la seva introducció a la versió (reduïda) de GIERKE, *Political theories of the Middle Age*, Cambridge, 1958. Una reflexió sobre aquesta qüestió en el seu *English law, 1307-1600*, p. 122.

⁶²La major part de la seva producció conjunta i algun treball de cada autor sobre la institució parlamentària és recollida en la seva obra *The English Parliament*, citada a la nota 16, *supra*. Llur dedicació als temes d'història parlamentària arrenca, des d'una posició que podríem anomenar qualitativa, de Maitland i en desplaça el (fins llavors) centre de gravetat de la institució, per acabar desembocant en un plantejament estrictament tècnic per tal d'establir quines eren les funcions essencials de l'assemblea.

⁶³Concepte que prenen de Maitland, tot i que en canvien subtilment l'aplicació. Si ell deia que la funció 'principal' o 'primera' del parlament era administrar justícia, Richardson i Sayles diuen que n'és l'essència'. V. també EDWARDS, *Justice*, p. 280.

necessàriament, perquè una determinada reunió rebés el nom de *parliament*⁶⁴-, i d'aquells altres aspectes i funcions que només hi apareixien ocasionalment, que ells consideren i anomenen *no essencials* -és a dir, els que no s'hi havien de produir, necessàriament, en cada reunió-, acaben per concloure, consegüentment, que el nucli de l'assemblea raïa, doncs, no pas en la legislació aprovada, no en els donatius concedits o en els impostos votats -que constituïrien, dins de la seva lògica, parts no essencials de la reunió-, sinó en l'administració de justícia (*the dispensing of justice*) per part del rei o d'aquell que representés especialment el monarca⁶⁵.

Aquesta darrera funció en conformaria la part essencial a la qual es podrien afegir alguns dels aspectes no indispensables citats anteriorment⁶⁶. Per a ells, l'administració de justícia seria la part del desenvolupament del procediment del parlament que més interessaria la gent coetània⁶⁷. En canvi, per a Edwards, també hi hauria un interès de la gent pels grans afers del regne, i no únicament per les qüestions de justícia, en ocasió de la celebració de l'assemblea⁶⁸.

En síntesi, segons Richardson i Sayles, gairebé tot allò que per a nosaltres és *peculiar, definidor i característic* de l'assemblea catalana, per a ells no ho és tant. Per a ells únicament és essencial per a la celebració d'un *parliament*⁶⁹, o dit amb unes altres paraules, suprimides les *superfluitats*

⁶⁴ Criteri contestat per EDWARDS ('Justice', esp. p. 285), segons el qual els oficials reials esperaven trobar en cada parlament dues coses: d'una banda, peticions (és a dir, justícia) i, de l'altra, 'grosses busoignes'.

⁶⁵ Amb perspectiva, MILLER (*Introduction*, p. 2) pot afirmar, bo i reflectint la polarització que ha suposat dita aportació en la manera d'abordar la qüestió, que: "Since dispensing of justice was the essence of parliaments, parliament was already a formalized institution. Here is the heart of the modern debate".

⁶⁶ RICHARDSON-SAYLES, *The early records of the English parliaments. The English parliaments of Edward I*, "BIHR", V (1928) [en el seu *The English parliament*, § V], p. 133. EDWARDS ('Justice', p. 285) ja notà que no cal que en cada reunió hi hagi matèries de legislació, d'impostos, etc. Per a MYERS (*The English*, p. 150) això no significa que atribucions de tipus financer, polític, administratiu i legislatiu siguin menys importants.

⁶⁷ En la mateixa línia que Mc ILWAIN, *Medieval estates*, p. 677 (i POLLARD, *The Evolution of Parliament*, London-Harlow, 1968, 2^a ed. reimpr., pp. 42-43). Abraçaria des dels *litigants i clerks*, fins als *Englishmen living between 1272 and 1327* (RICHARDSON-SAYLES, *The English Parliament*, § V, p. 129).

⁶⁸ EDWARDS, 'Justice', p. 285.

⁶⁹ V. RICHARDSON, *The Origins of Parliament*, "Transactions of the Royal Historical Society", Fourth series, XI (1928) [recollit en RICHARDSON-SAYLES, *The English Parliament*, § I], pp. 146-1787, 172-175, i RICHARDSON-SAYLES, *The earliest known official use of the term 'parliament'*, "English Historical Review", LXXXII (1967) [en *The English Parliament*, § II],

com ara legislació, taxació⁷⁰, etc., allò que roman essencial d'un *parliament* és precisament l'administració de justícia (*the dispensing of justice*) per part del rei o d'algú en nom seu⁷¹. De fet, suposen el corollari d'una sèrie d'aportacions⁷² i d'influències passades per una nova òptica⁷³.

A principis dels anys cinquanta aquesta qüestió mereixia un treball de síntesi per part del professor J. G. Edwards⁷⁴, tot i que se sol prendre com a punt de partida l'anàlisi dels *Parliamentary rolls* de Maitland, en què accentuava la presència de material referent a l'audiència de peticions i a la vista de demandes en la documentació parlamentària⁷⁵. En un sentit estricte, i atesa la mateixa divisió física d'aquest treball, sembla evident que la denominació *afers judicials* es referia, bàsicament, al segon dels aspectes, és a dir, als *pleas*, que sovintegen en els documents, si més no, des de 1305⁷⁶. En distingir entre el sentit estricte dels *afers judicials* (*judicial business*) i el que anomenava l'audiència de peticions (*hearing of petitions*) ja s'adonà, perquè matisava l'afirmació per tal d'evitar malentesos i ambigüitats, que la

pp. 747-750; a més de l'assaig de delimitació que fan en la part inicial del § XXI de *The English Parliament*; i, sobretot, la seva obra *Parliaments and Great Councils in Medieval England*, London 1961. Quant a l'extensió -impròpia- del terme, v. *The English Parliament*, § V, p. 150.

⁷⁰Esferes en què, al segle XV, ja s'hi hauran desenvolupat funcions especialitzades, RICHARDSON-SAYLES, *Parliaments and Great*, p. 21.

⁷¹RICHARDSON-SAYLES, *The English Parliament*, § V, p. 133; d'altres casos: § XVI, pp. 79-80; § XXI, pp. 72-73; *Parliaments and Great*, p. 30, i pp. 34, 35.

⁷²P. ex., en relació a la legislació aprovada, PLUCKNETT *Parliament*, p. 235: "it is undeniable that parliament seriously endeavored to amend and strengthen the administration of justice". A propòsit d'aquesta observació, l'editor d'aquell article, Miller, n'actualitza les referències bibliogràfiques amb diversos treballs, alguns de Sayles; vegeu-les en FRYDE-MILLER (eds.), *Historical studies*, I, p. 364.

⁷³Així, davant del corrent que tractem hi ha qui, com M. POWICKE (*The Thirteenth Century, 1216-1307*, = vol. 4 de la *Oxford History of England*, ed. G. N. Clark, Oxford, 1953, pp. 538-539) advoca per una ampliació d'horitzons, que vagi més enllà del que són estrictament les atribucions judicials [citat per CUTTINO, *Medieval*, pp. 682-683]; i és precisament aquest darrer autor qui continua la línia de Powicke i, obertament, posa l'èmfasi en el fet que hi ha també aspectes *polítics* importants en el parlament.

⁷⁴'Justice' in early English parliaments, citat a la nota 31, *supra*.

⁷⁵MAITLAND, *Memoranda de Parlamento*, citat a la nota 61, *supra*.

⁷⁶MAITLAND, *Memoranda de Parlamento*, pp. 124-133; EDWARDS, 'Justice', p. 281.

frontera que delimitava tots dos àmbits no era gaire -per no dir gens- fàcil de determinar⁷⁷.

L'obra de Pollard també afermava, a partir d'una posició que podríem anomenar *quantitativa*, les funcions judicials del parlament. Per a ell⁷⁸ -i per a Richardson i Sayles⁷⁹, en qui també es basava-, els parlaments d'Edward I administraven justícia, bo i recordant que el parlament és, en primer lloc, un alt tribunal (*a high court of justice*), tot jugant, és clar, amb els mots i amb la denominació a l'hora d'expressar-se en llengua anglesa⁸⁰.

El nostre plantejament, que no pretén ésser tan ambiciós com el precedent, en part perquè ens manca una tradició historiogràfica equiparable, sobretot pel que fa als enfocaments, a la que ha tractat el parlament anglès, porta a considerar que l'estructura de la cort compta amb un marge d'actuació força flexible i relativament elàstic. Considero que hi ha uns passos, bàsics -o essencials, o ineludibles- que caldria observar per tal de poder considerar una cort general com a tal, al costat d'altres de més complexos o descabdellats⁸¹.

⁷⁷Diu que "is not very sharp", MAITLAND, *Memoranda de Parlamento*, p. 124. Segons PLUCKNETT (*Parliament*, p. 226) és precisament gràcies a les *petitions* que les parts "could set in motion and direct the machinery of parliamentary judicature".

⁷⁸En destaca també que la funció primerenca i més antiga n'era la judicial: POLLARD, *The Evolution*, pp. 35-36 (i arriba a manifestar-ho, fins i tot, d'una manera gairebé presumptuosa, a les pp. 42-43).

⁷⁹És precisament amb aquest monarca, Edward I, i amb Edward II que RICHARDSON-SAYLES (*The English Parliament*, § V, p. 133; § XVI, p. 78; § XXI, p. 2) opinen que als ulls de la gent, si no als del rei i dels seus ministres, l'administració de justícia continuava essent *the prime purpose of parliament*.

⁸⁰És clar, per allò de la *High Court of Parliament*, vist, almenys des de 1305, segons sembla que destacava MAITLAND, com la *highest court of justice*; tema tractat magistralment per Charles Howard Mc ILWAIN (*The High Court of Parliament and its supremacy. An historical essay on the boundaries between legislation and adjudication in England*, New Haven / London 1910), el qual, en opinió d'ELTON (*F. W. Maitland*, p. 62) va extrapolar les opinions del seu mestre, i es limità a tractar (simplificadament) l'aspecte (únic) de tribunal més alt; S. B. CHRIMES, *English Constitutional Ideas in the Fifteenth Century*, Cambridge, 1936, p. 345. [se'n pot veure una síntesi en Helen M[aud]. CAM, *Recent books in English on the parliamentary institutions of the British Isles in the Middle Ages*, en "Bulletin of the International Committee of Historical Sciences", IX (1937), pp. 413-414]. El vessant judicial de l'assemblea ha estat tractat per J.M. PONS GURI, *Aspectes judicials de la Cort General a l'època medieval*, en *Les Corts a Catalunya. Actes*, pp. 142-145.

⁸¹Per a les dilacions que es produïren en la cort de 1358, vegeu J. M. PONS I GURI, *Un fogatjament desconegut de l'any 1358*, en "Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona", XXX (1963-64), pp. 342-344 [aplegat en el seu *Recull d'estudis d'Història jurídica Catalana*, 3 vols. Barcelona 1989, I, pp. 255-449]; José-Luis MARTÍN, *Les corts catalanes de 1358*, en "Estudis d'Història Medieval", IV (1971), pp. 69-86 [recollit en el seu *Economía y*

Les variacions podrien anar des de la simple interrupció prematura d'aquest procés *natural* fins a la complicació extrema i a l'encallament en algun d'aquests punts o en d'altres, invocant, en general, com a raó formal, qüestions de contingut, de fons, o bé acollint-se al pretext protocol·lari més insignificant. Per exemple, que la reina s'està al mateix castell on se celebra la cort⁸², i, doncs, la reina Maria, a la cort de 1450-1453, acaba accedint a celebrar-la fora del castell, al monestir dels frares menors⁸³.

En bona mesura, la qüestió no passa per destriar tot allò que és (o que pot arribar a ser) superflu del que no ho és, sinó per determinar els passos que els coetanis reclamen (o que els tractadistes, com Callís, prediquen) com a tràmits *propis* de l'assemblea. Amb tot, convé no oblidar que les disposicions del títol "De celebrar corts" de la compilació⁸⁴ estableixen determinats requisits formals per a les reunions (des del nombre de focs de l'indret escollit, fins a la forma de la procura en cas d'impediment). Així les coses, considero que hi ha múltiples aspectes que s'han de produir per tal que una cort es pugui celebrar i rebre'n el nom⁸⁵, alguns dels quals són més evidents que no d'altres, i alguns dels quals hi poden aparèixer més o menys emmascarats⁸⁶.

Una anàlisi des d'un punt de vista cronològic mostraria els estadis següents: la convocatòria⁸⁷ i el lloc de celebració de la cort⁸⁸, la proposi-

sociedad en los reinos hispánicos de la Baja Edad Media, 2 vols., Barcelona, 1983, II, pp. 311-344].

⁸²Real Academia de la Historia *Cortes*, XXII, pp. 71-73.

⁸³Real Academia de la Historia, *Cortes*, XXII, pp. 73-75.

⁸⁴*Constitutions*, I, 1, 14 (f. 37-42).

⁸⁵Cal tenir ben present, però, que ultra les consideracions exposades, les reunions que no acabaren tal com era d'esperar, també reben el nom de cort general (pensem, p. ex., en el conegut cas de 1626-1632), probablement perquè se'n pren en consideració la lletra de convocatòria.

⁸⁶N'hi ha que, precisament per aquesta raó, només seran esmentats.

⁸⁷En destaca l'exclusivitat per part del monarca [Jaume CALLÍ] *Iacobi Calicii iurisconsulti clarissimi, militisque generosissimi Margarita Fiscii*, Barchinonæ-Lugduni (Joan. Gordiolam) 1556, f. 131, n. 28; per a Andreu BOSCH, *Summari, index o epitome dels admirables y nobilíssims títols de honor de Catalunya, Rosselló y Cerdanya*; Perpinyà (Pere Lacavalleria) 1628 [reed. facsim., Barcelona-Sueca, 1974], f. 296, qui es basa en Callís i en Oliba, es tracta d'una regalia "unida als ossos i a la corona". Per als diversos territoris a l'edat moderna, Jean BODIN, *Les six livres de la république*; (s. II.) (Fayard, "Corpus des oeuvres de philosophie en langue française") 1986, I, 8, p. 139. V. IGLESIA FERREIRÓS, *La creación. Lecciones*, 2, p. 374, i 3, pp. 592-596; OLEART, *La cort general*, pp. 136 i ss.; *Organització i atribucions*, p. 19. V., també, Manuel COLMEIRO, *Cortes de los antiguos Reinos de Leon y Castilla. Introducción escrita y publicada de orden de la Real Academia de la Historia*, 2 vols., Parte

ció reial i la resposta dels estaments⁸⁹, l'elecció dels càrrecs⁹⁰, l'habilitació⁹¹, la satisfacció dels greuges⁹², la legislació⁹³, el donatiu⁹⁴, i la cloenda⁹⁵, tot sota la immanent presència dels diversos mitjans de pressió amb què comptaven cada una de les parts⁹⁶. Al marge quedarien alguns factors tradicionalment considerats transcendents per la historiografia, com ara els orígens de l'assemblea⁹⁷, la diferenciació respecte a d'altres tipus d'as-

primera: Madrid, 1883, pp. 45-57; Fr[ançais]. OLIVIER-MARTIN, *Histoire du droit français, des origines à la Révolution*, Paris, 1948, p. 369. Destaca la importància de la convocatòria de l'assemblea quant a la transcendència que suposa per a poder presentar-hi els greuges, Edmond CHARLEVILLE, *Les états généraux de 1576. Le fonctionnement d'une tenue d'états*, Paris, 1901, p. 177.

⁸⁸OLEART, *Organització i atribucions*, p. 18, 19; *La cort general*, pp. 75 i ss.

⁸⁹OLEART, *Organització i atribucions*, pp. 16-17; *La cort general*, pp. 67 i ss. Val a dir que de les editades en una coneguda monografia -més presidida pel valor literari del text que no per l'històric, tot i la seva reconeguda utilitat-, la primera remunta a 1355 (Ricard ALBERT-Joan GASSIOT, *Parlaments a les Corts catalanes*, Barcelona, 1928, pp. 17-24, i correspon a la intervenció de Jaume des Far al parlament de Barcelona el 6 de juliol de 1355) seguida per un discurs de Pere III (a Montsó, l'11 de febrer de 1363, en ALBERT-GASSIOT, *Parlaments*, pp. 24-26). Els tractadistes, ja donen per fet que la reunió de la cort comença amb la intervenció del rei -una de les poques en què feia acte de presència davant dels estaments aplegats conjuntament-, que indica l'inici veritable de la cort. Aquesta data és la que ha de servir com a *termini inicial* per designar la cort de què es tracti, i no pas la data en què s'inicien les actuacions que portaran a la realització de la cort, com ara podria ser lliurar les cartes de convocatòria; el *termini final* serà determinat per la data de *llicència*, i, si no n'hi ha, per la de la darrera prorrogació. La proposició era contestada -més o menys formulàriament, segons els casos- pels estaments, normalment pel president de cada estament, però, a voltes, llevat que es tractés de corts generals de tota la corona -on solia contestar un prelat aragonès-, responia el president de l'estament eclesiàstic en nom de tota la cort.

⁹⁰OLEART, *Organització i atribucions*, p. 20; *La cort general*, pp. 112 i ss.

⁹¹OLEART, *Organització i atribucions*, p. 20. Sobre la transcendència de l'habilitació, v. també les consideracions que hi faig en la recensió que publico en "AHDE" (1990), pp. 691-705.

⁹²V. el meu treball *Els greuges de cort*, citat a la nota 34, *supra*.

⁹³L'aspecte de la legislació no serà tractat amb detall ni directament en aquest treball, com tampoc no ho seran la satisfacció dels greuges i la concessió del servei o donatiu, per raons evidents. Amb tot, ja me n'he ocupat en OLEART, *Organització i atribucions*, p. 21; *La cort general*, pp. 167-197, basant-me, però, en GAY, *Eficàcia*; i *La creació*, citats, i també en IGLESIA FERREIRÓS, *La creación. Lecciones*, 3, pp. 592 i ss.; *La creació. Manual*, II, pp. 56-93, 231-247; pel que fa als capítols del redreç, v. el meu treball *La creació del dret: els anomenats capítols del redreç del General de Catalunya*, "Pedralbes", 1994, 13-I, pp. 245-258; i, quant al marc doctrinal, Víctor FERRO [I POMA], *El Dret Públic Català. Les Institucions a Catalunya fins al Decret de Nova Planta*, Vic, 1987, pp. 231, 295 i ss.

⁹⁴V. el meu treball *Els greuges de cort*, f. 86-148, 150-210.

⁹⁵OLEART, *Organització i atribucions*, p. 22; *La cort general*, pp. 197-198.

⁹⁶OLEART, *Organització i atribucions*, pp. 17-20; *La cort general*, pp. 122 i ss.

⁹⁷OLEART, *Organització i atribucions*, p. 23; *La cort general*, pp. 11 i ss.

semblea⁹⁸, la composició dels braços⁹⁹, l'assistència¹⁰⁰, o la representació de l'assemblea¹⁰¹, entre d'altres.

Com que per a la historiografia anglesa la clau de volta del parlament era l'administració de justícia, sembla evident que, respecte a les peticions, la distinció bàsica, com s'esdevé en la majoria de territoris europeus occidentals, giraria al voltant de les que demanaven *justícia* i de les que purament demanaven *favors*; en d'altres paraules, entre les que anaven a la via de *gràcia* i a la via de *justícia*¹⁰².

Pel que fa a la via de *gràcia*, les peticions són força més nombroses que no l'altre tipus, però no per això han de ser menystingudes. Les respostes que s'hi donen difícilment poden ser encabides sota la denominació global de *justícia*. A més, el fet de *demanar* (*petitioning*) no era, o no havia de ser, necessàriament, un procediment judicial o quasi-judicial¹⁰³, tot i que sí que se'n pot afirmar que generava la major part dels afers judicials de què s'ocupava el parlament¹⁰⁴. Richardson i Sayles, tot i que se sol·licitaven *gràcies*, consideren que hom aspirava a obtenir *justícia*¹⁰⁵. És cert, però, que la dificultat de discernir clarament què constituïa una petició de

⁹⁸OLEART, *La cort general*, pp. 25 i ss.

⁹⁹OLEART, *La cort general*, pp. 51 i ss.

¹⁰⁰OLEART, *La cort general*, pp. 88 i ss. V. també les consideracions que hi faig en la recensió que publico en "AHDE" (1990), pp. 691-705, citada.

¹⁰¹OLEART, *Organització i atribucions*, p. 23. V. també les consideracions que hi faig en la recensió que publico en "AHDE", LIX (1990), citada; *La cort general*, pp. 99 i ss.

¹⁰²Maitland pot fer aquesta distinció gràcies a la matisació que suposa establir un grau qualitatiu a partir de l'audiència de peticions entre, d'una banda, les *funcions judicials* (descripció usada a voltes indiscriminadament) i, de l'altra, l'*administració de justícia* (o simplement *justícia*), en la mesura que no sempre oir peticions generava una actuació judicial (MAITLAND, *Memoranda de Parlamento*, p. 115). Per a la Corona de Castella, v. Salustiano de DIOS, *El Consejo de Castilla: 1385-1522*, Madrid, 1982, pp. 345-348; i *El ejercicio de la gracia regia en Castilla entre 1250 y 1530. Los inicios del Consejo de la Cámara*, en "AHDE", 59 (1990), pp. 323-351.

¹⁰³En temps d'Edward I, les peticions (pel que sembla, poc ateses) eren essencialment peticions de gràcia; George L. HASKINS *Three Early Petitions of the Commonalty*, "Speculum", XII (1937), p. 318; i *The growth*, p. 21, es refereix específicament al "petitioning for favours and for remedying wrongs".

¹⁰⁴EDWARDS, *Justice*, p. 281.

¹⁰⁵RICHARDSON-SAYLES, *Parliaments and Great*, p. 38.

dret i què una de *gràcia*, l'únic que feia era incrementar i afavorir el marge de *discreció* del rei i dels seus oficials¹⁰⁶.

Respecte a la via de *justícia*, pot trobar suport en la descripció -més que no pas definició, segons Edwards¹⁰⁷- de parlament de l'*Epitome* del *De legibus*, comunament dit *Fleta*, que reflecteix la visió de la institució al temps d'Edward I¹⁰⁸ i en recull la (doble) visió com a alt tribunal de justícia i creador de normes¹⁰⁹ dintre del que podríem anomenar doctrina legal. Si, a més, tenim en compte que s'ha argumentat, no sense crítiques, per part de Pollard¹¹⁰ i de Richardson i Sayles¹¹¹ que l'administració de justícia és un dels motius principals que fa que els súbdits demanin al monarca la celebració del *parliament*. Sembla, però, comunament acceptat que el nombre de peticions, sovint elevat, que es presentava als parlaments comportà que la institució es veiés implicada en afers judicials¹¹².

Les tasques relacionades amb l'administració de justícia en ocasió de la celebració del parlament comportaven, doncs, una activitat considerable. No ens ha de sorprendre, per tant, que els mecanismes que es van arbitrant per despatxar el paperam es puguin veure com un comportament presidit per una actitud reduccionista, la qual consistiria, bàsicament, en una reconducció cap als canals adequats, en funció de la matèria de les aspiracions presentades¹¹³, que en última instància, perseguiria una finalitat ben comprensible: reduir al mínim el conjunt de peticions que arribaven a ser presentades

¹⁰⁶Aquesta circumstància no passà desapercebuda a MAITLAND *Memoranda de Parlamento*, p. 118; parcialment, també, MILLER *Introduction*, p. 4.

¹⁰⁷Ja que n'hi ha una definició anterior, del 1258 (*'Justice'*, p. 282).

¹⁰⁸Correspon a *Fleta*, II, 2; la recull Henri LÉVY-ULLMANN, *The English legal tradition, its sources and history*, London, 1935, p. 214. Encara que pocs lustres després sembla que ja no recollia algun aspecte tan fidelment com era d'esperar; v., a propòsit d'aquesta qüestió, l'argumentació que fa EDWARDS (*'Justice'*, p. 286-288) per situar el capítol 29 de les Ordenances de 1311.

¹⁰⁹A més de Mc ILWAIN, *The High Court*, pp. 198-202, esp.; v. POLLARD, *The Evolution*, pp. 20-43.

¹¹⁰En *The Evolution*, pp. 24-25; posició criticada per EDWARDS *'Justice'*, pp. 282-284, qui no dubta a qualificar-la d'*unconvincing*; adueix que descriuen les funcions del parlament en el sentit més ample possible dels termes, els quals sens dubte inclouen, però també excedeixen, l'administració de justícia.

¹¹¹RICHARDSON-SAYLES, *Parliaments and Great*, p. 2.

¹¹²MAITLAND, *Memoranda de Parlamento*, 1305.

¹¹³Sigui el canceller, o els jutges, amb el consell d'alguns oficials, MAITLAND, *Memoranda de Parlamento*, pp. 255-263; citat per EDWARDS, *'Justice'*, pp. 281 i 287.

directament al rei i al seu consell¹¹⁴, aspecte que es correspondria amb els altres mecanismes de filtració de peticions de què disposen les assemblees dels diversos territoris, com ara l'elaboració gradual i filtrada dels *cahiers de doléances* als territoris francesos, o la mateixa tasca de classificació i de selecció que a Catalunya duïen a terme, de primer, els oficials designats pel monarca, i a partir de principis del segle XV, els *provisors* de greuges.

Amb tot, i tornant al cas anglès, cal ser ben conscient que, de bell antuvi, el sol·licitant només té una expectativa; no aconsegueix el que demana, sinó endegar correctament la qüestió suscitada¹¹⁵. Però el que encara és més efectiu i important és que el mateix procés de conduir adequadament cada tipus de petició comporta, per la pura activitat, un procés paral·lel de selecció i de filtratge. El estudi de Richardson i Sayles¹¹⁶ mostren com una atribució del parlament (des dels temps medievals) la constant audició de peticions (privades), la majoria de les quals demanaven justícia, al costat d'altres manifestacions que confirmen aquest vessant de les facultats de l'assemblea. I és precisament com una manifestació més de l'administració de justícia que fa el monarca en ocasió de celebrar cort que cal veure i inserir les reclamacions de greuges.

Perquè una cort pugui ser considerada com a tal formalment, perquè un hom pugui parlar d'una cort general, cal que vagi de la proposició a la cloenda, és a dir, que compleixi el que considero que és el seu cicle vital¹¹⁷, i tot fent-ho compleixi també la satisfacció dels greuges, la legislació i l'oferta del donatiu. En cas contrari, si hi falta algun dels estadis, es farà difícil parlar d'una cort general, perquè l'un reclama formalment l'altre. I, en definitiva, *en essència*, tots són diverses manifestacions o maneres d'*administrar justícia*.

¹¹⁴És una consideració comuna en la historiografia; v., p. ex., EDWARDS, 'Justice', p. 284.

¹¹⁵MAITLAND, *Memoranda de Parlamento*, p. 118.

¹¹⁶RICHARDSON-SAYLES, *Parliaments and Great*, pp. 42-43. És perfectament extrapolable al nostre àmbit geogràfic, aquest aspecte.

¹¹⁷És evident i són conegudes reunions de cort general i d'altres assemblees que no fan bona fi, des d'aquest punt de vista. Al marge del parlament de 1416 (Real Academia de la Historia, *Cortes*, XII, p. 49), o de reunions irregulars com la cort de 1515, el paradigma n'és, potser per la transcendència del moment, el doble intent de 1626-1632.

RÉSUMÉ

Quelques aspects se rattachant à des éléments qui deviennent essentiels pour la constitution de la *cort general de Catalunya* (c'est à dire, l'assemblée représentative de la Catalogne) sont traités pour contribuer au débat sur sa typologie. Les réunions de cette assemblée, laquelle dans quelques aspects devient ou se comporte comme un limite ou contrôle sur les politiques du monarque, doivent accomplir quelques conditions requises pour pouvoir être appelées proprement une *cort general*, formellement fondées sur l'*administration de justice* (comme on est fait à noter dans l'article).

SUMMARY

Several topics concerning the elements that become essential for the constitution of the *cort general de Catalunya* (i. e., the Catalan representative assembly) are discussed in order to contribute to the debate about its typology. Meetings of this assembly, which in some aspects becomes or acts as a limit or control upon the monarch's policies, have to fulfill some requirements for being able to be called properly a *cort general*, formally based in the *dispensing of justice* (as noted in the paper).